

**ჭოლა ლომთათიძის მოთხრობა
„სახრჩობელის წინაშე“ – იდეოლოგიური
და ლიტერატურული განზომილებები**

**CHOLA LOMTATIDZE’S STORY “IN FRONT
OF THE GALLOWES” – IDEOLOGICAL AND LITERARY
DIMENSIONS**

კახაბერ ლორია

Kakhaber Loria

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ცნობიერების ნაკადი,
ეგზისტენციალიზმი, სოციალ-დემოკრატია,
მოდერნიზმი

Keywords: The Stream of consciousness, Existentialism,
Social Democracy, Modernism

ჭოლა ლომთათიძის პროზა მეოცე საუკუნის გარიჟრაჟის ქართული ლიტერატურის მნიშვნელოვან მოვლენად უნდა ჩაითვალოს. მიუხედავად იმისა, რომ მწერლის გარდაცვალების შემდეგ მის შემოქმედებას ინტერესი არ მოკლებია, მაინც უნდა დანახებით აღინიშნოს, რომ ჭოლას სიცოცხლეში ლიტერატურული კრიტიკა საკმაოდ აუხსნელ გულგრილობას იჩენდა მის მიმართ. ეს შეიძლება, გარკვეულწილად, განპირობებული იყო მწერლის პოლიტიკური აქტივობითაც. მასში, როგორც ჩანს (და სავსებით დამსახურებულადაც), ანგარიშგასაწევ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ფიგურას, სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის ერთ-ერთ ლიდერს, რუსეთის სათათბიროს დეპუტატს ხედავდნენ, რაც, იმავდროულად, ჭოლას თანამედროვეებში საკმაოდ ართულებდა მის სერიოზულ ლიტერატურულ ავტორად აღქმას. თუმცა ჭოლას გარდაცვალებას, შეიძლება ითქვას, მყისიერად მოჰყვა მისი, როგორც მწერლის, დაფასება: ჯერ კიდევ 1915 წლის 15 ნოემბერს გაზეთ „თავისუფალ აზრში“ ნოე ჟორდანიას ფსევდონიმით აქვეყნებს ჭოლასადმი მიძღვნილ გამოსათხოვარ წერილს, რომელშიც საკმაოდ ვრცლად და, სხვათა შორის, ლიტერატურულად დამაჯერებლად საუბრობს ჭოლას სამწერლობო ტალანტზეც, მოიხსენიებს რა მას ჩვენში „კნუტ გამსუნის შკოლის“ ერთადერთ მწერლად. ამის შემდეგ ჭოლას შემოქმედებისადმი ინტერესი სულ უფრო იზრდება და ეს პროცესი დღესაც გრძელდება.

ჭოლა ლომთათიძის შემოქმედებაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია მოთხრობას „სახრჩობელის წინაშე“. შეიძლება ითქვას, რომ 1907 წელს დაწერილი ეს ნაწარმოები გამორჩეულია არამარტო ჭოლას ლიტერატურულ მემკვიდრეობაში, არამედ მეოცე საუკუნის დასაწყისის ქართულ ლიტერატურულ პროცესშიც. უნდა შეუფარავად აღინიშნოს, რომ ისევე როგორც არაერთი მარქსისტი მწერალი, ჭოლაც, ერთი მხრივ, თავის შემოქმედებას ღია პოლიტიკური პროპაგანდისათვის იყენებს და ამას არც არასდროს მაღავს. ამ მხრივ „სახრჩობელის

წინაშე“ გამოწვევის არ წარმოადგენს. პირიქით, ხსენებული თვალსაზრისით „სახრჩობელის წინაშე“ სწორედაც რომ ქოლას ერთ-ერთი ყველაზე უფრო პოლიტიკურად აქცენტირებული ნაწარმოებია, რომელიც ავტორისა და მთხრობელი პერსონაჟის პოლიტიკურ იდეოლოგიას თითქმის ყოველ წინადადებაში ქადაგებს. აქ უამრავჯერ მახვილდება ყურადღება პროლეტარიატზე, პროლეტარიატის საქმეზე, პროლეტარიატის მხრიდან არ დავიწყებაზე და ა.შ. რაც შეეხება ქოლას ერთგვარ „ალტერ ეგოს“, მთხრობელი პერსონაჟის, ჯეირან ვარდოსანიძის, სიტყვის ტექსტს, რომლის წარმოთქმასაც იგი სასამართლოზე აპირებს, მასში აშკარად და, ჩემი აზრით, მიზანმიმართულად გამჭვირვალედ იკითხება მარქსისტულ-რევოლუციური შეხედულებები და იდეოლოგიური დებულებები.

მაგრამ „სახრჩობელის წინაშე“, უპირველეს ყოვლისა, მაინც შთამბეჭდავი ლიტერატურული ტექსტია და არა შიშველი პარტიულ-პუბლიცისტური ნაშრომი. ნაწარმოებში უმწვავესად არის დასმული ეგზისტენციალური ხასიათის პრობლემები (რად ღირს ამ მხრივ თუნდაც თხზულების სათაური და ტექსტის ეპიგრაფი), გვხვდება მინიშნება დუმილის ესთეტიკაზე და ა.შ. ქოლა ლომთათიძის მოთხრობაში „სახრჩობელის წინაშე“ განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს „ცნობიერების ნაკადის“ ფენომენის გამოვლინება. საგულისხმოა, რომ ეს ლიტერატურული ფენომენი ქრონოლოგიური თვალსაზრისით ქოლასთან ვლინდება უკვე მაშინ, როცა ის თავად ევროპული მწერლობისთვისაც კი აშკარა სიახლეს წარმოადგენს. ხსენებულიდან გამომდინარე, ქართული ლიტერატურის ისტორიისთვის ამ თხზულებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს. ჩემი აზრით, არსებობს ყველა საფუძველი იმისა, რომ მოთხრობა „სახრჩობელის წინაშე“ ქართულ პროზაში ერთ-ერთ პირველ სრულფასოვან მოდერნისტულ ნაწარმოებად მივიჩნიოთ.

ლიტერატურა:

- ან. /ჯორდანია, ნ./ (1915).** ქოლა. „გაზ. თავისუფალი აზრი“, 15 ნოემბერი 1915.
- საითიძე გ. (1999).** ქოლა ლომთათიძის მსოფლმხედველობის გაგებისათვის. „ჟურნ. ლიტერატურული ძიებანი, N20“).
- ძიგუა, მ. (2005).** ლიტერატურული წერილები. თბილისი: გამომცემლობა „ცოდნა“.
- ჭილაია, ს. (1986).** ოცნლელი (1921-1940): წლები და პრობლემები. თბილისი: „თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა“.
- XX საუკუნის ქართული ლიტერატურა. (2016). ნაწილი I. თბილისი: „GCLA Press“.

Chola Lomtadze's prose should be considered an important event in Georgian literature at the dawn of the twentieth century. Although there was no shortage of interest in his work after the writer's death, it should be noted with regret that his works received insufficient critical acclaim during his lifetime. The writer's political activism might have been one of the reasons. It is clear that he was recognized as an accountable socio-political figure, one of the leaders of the Social-Democratic movement and a member of the Russian Duma, which, at the same time, made it difficult for his contemporaries to perceive him as a serious literary author. However, it can be said that Chola's death was immediately followed by his appreciation as a writer: As early as November 15, 1915, in the newspaper "Tavisuphali Azri" ("Free Opinion) Noe Jordania, published a farewell letter dedicated to Chola under a pseudonym. In the letter he speaks extensively and convincingly about Chola's literary talent, referring him as the only writer of the "Knut Gamsun School" in Georgia. Since then, interest in Chola's literary heritage has grown and the process continues.

The story “In Front of the Gallows” has a special place in Chola Lomtatidze’s work. It can be said that this work, written in 1907, is distinguished not only in the literary heritage of Chola but also in the Georgian literary process at the beginning of the twentieth century. It should be noted that, like many Marxist writers, Chola, on the one hand, uses his work for open political propaganda. “In Front of the Gallows” is no exception in this regard, but, on the contrary, “In Front of the Gallows” is one of the most politically accentuated works by Chola preaching the political ideology of the author and the narrator in almost every sentence. Often the focus is on the proletariat, the business of the proletariat not to get forgotten by the proletariat, etc. As regards the sort of Chola’s alter ego – the narrator Jeiran Vardosanidze’s speech text, which he intends to utter in court, it clearly and, in my opinion, purposefully reads as Marxist-revolutionary views and ideological provisions.

However, “In Front of the Gallows” is first and foremost an impressive literary text, not a naked partian-publicist work. Problems of an existential nature are acutely posed in the work (even the title of the work and the epigraph are much worthy in this regard), there is a reference to the aesthetics of silence, etc. In Chola Lomtatidze’s story “In Front of the Gallows,” the manifestation of the “stream of consciousness” phenomenon deserves special attention. It is noteworthy that this literary phenomenon with Chola was revealed when it was an apparent novelty even for European writing. Based on the above, this work should be given profound importance to the history of Georgian literature. I think there is every reason to consider the story “In Front of the Gallows” as one of the first full-fledged modernist works in Georgian prose.

References:

An. /Zhordania N./. (1915). **Chola. Newspaper “Tavisupali Azri” (The Free View)**, November 15, 1915.

Chilaia S. (1996). The 20s (1921-1940): Years and Challenges. Tbilisi, "Tbilisi State University Press"

Dzigua M. (2005). Letters on Literature. Tbilisi, "Printing House: Knowledge".

Saitidze G. (1999). For Understanding Chola Lomtadze's vision. "Journal Literary Researches, N20".

XX Century Georgian Literature. (2016), Part I. Tbilisi: "GCLA Press".